

Samenvatting inbreng internetconsultatie pensioenakkoord

In de vorige Nieuwsbrief is onder meer gemeld dat het bestuur zich samen met de pensioencommissie voorbereidt op de bijdrage aan de internet consultatie, georganiseerd door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). In die Nieuwsbrief zijn ook de belangrijkste elementen van onze opvattingen en vragen over de wetsvoorstellen aangegeven. Vanuit verschillende lidorganisaties is gevraagd wat meer inzicht te geven in de ingrediënten voor onze bijdrage. Een samenvatting volgt hieronder. Wat de concrete en uitgebreide tekst betreft, die bespreken we na een eerste overleg op 1 februari nog op 9 februari met de collega seniorenorganisaties om zo mogelijk te komen tot één verhaal richting ministerie. De uiteindelijke, hopelijk gezamenlijke versie die 12 februari bij het ministerie moet zijn, komt 11 februari ook in de Nieuwsbrief en op de website.

Preambule en belangrijkste punt

De Koepel Gepensioneerden, ANBO en KBO-PCOB hebben zich in de afgelopen jaren positief kritisch opgesteld in het wordingsproces van het pensioenakkoord. Vooral in de laatste fase hebben we nadrukkelijk aangegeven dat er nog veel knelpunten moeten worden uitgewerkt en dat onze wensen onvoldoende zijn gehonoreerd. Ook hebben we in de laatste fase gewezen op de grote risico's die worden genomen in de overgangperiode voorafgaande aan de invoering van het nieuwe stelsel en op het moment van 'invaren' zelf, tenzij er alsnog wordt ingegrepen in de nu voorliggende plannen. Onze waarschuwingen zijn tot nu toe door minister Koolmees en de partners in het pensioenakkoord niet ter harte genomen.

Weliswaar heeft een aantal grote pensioenfondsen inmiddels vergelijkbare waarschuwingen publiek gemaakt maar het grote probleem is dat er een akkoord ligt, waarbij nog belangrijke fouten in de huidige wetgeving en Financieel Toetsingskader overeind blijven. Ook in het pensioenakkoord is toch weer vanaf de uitkeringsfase van de pensioenen een soort RTS (zeg maar risicovrije rente, beter 'vastrentende waarden') aan de orde. En tijdens de overgangperiode blijven die risicovrije rente (RTS) en de UFR (verwachte renteontwikkeling over een langer termijn), het raamwerk waarbinnen slechts gedeeltelijk de oplossingen worden gezocht. Bij handhaving van de huidige voorstellen zal dit in de komende vijf jaren, samen met de nog steeds niet kostendekkende premie, leiden tot 10 tot 15% lagere dekkingsgraad bij een rente van 0%. En daarmee zal het vooral de grote pensioenfondsen (zo'n 70% van de pensioendeelnemers) nooit lukken om in die tijd de door de minister veronderstelde 95% richtdekkingsgraad te halen.

Lastig is dat ook de vakbonden nu wel zien, dat aan de wens om 'zonder onnodig te korten tot 2026' niet kan worden voldaan, maar dat ze zich verbonden weten aan het pensioenakkoord. Er is echter slechts één antwoord denkbaar: "Beter ten halve gekeerd, dan ten hele gedwaald".

Sommige pensioenfondsen zeggen dat ze niet buiten de huidige wet kunnen werken en ook minister Koolmees zegt dat hij oplossingen binnen de huidige wet wil zoeken. Maar het gaat nu om nieuwe wetgeving en ook om wetgeving voor de transitie (overgangs)periode. Voor 1 januari moet het parlement daarover beslissen (als ze dat al halen). Het is onzin om te zeggen dat in het komende wetgevingsproces het aanpassen van oude wetteksten niet mogelijk is.

De moed om aan te passen heeft alles te maken met de oplossing die alle problemen kan voorkomen. Minister Koolmees en de sociale partners hebben altijd gezegd, dat ze de oplossing voor de komende jaren zullen zoeken door de bril op te zetten van het nieuwe stelsel, waarin de RTS niet meer zo'n dominerende rol speelt. In de toelichting bij de wetsvoorstellen heeft de minister het nu over 'waar mogelijk', maar daarvoor heeft hij dat 'waar mogelijk' niet genoemd.

In de werkelijkheid kijkt de minister in zijn voorstellen niet met de bril van het nieuwe stelsel naar de overgangperiode, maar slechts met één glas (met de sterkte van het huidige FTK). De essentie van de juiste (nieuwe) bril, het niet meer te hoeven werken met de dominante risicovrije rente, wordt ten onrechte niet meegenomen.

Terwijl daar wél de oplossing ligt. Als RTS en UFR buiten werking worden gesteld en de pensioenfondsen, die toezeggen met het nieuwe pensioencontract (of het alternatief) willen werken, mogen gaan werken met het projectierendement van het nieuwe contract, dan zijn er de komende jaren geen problemen te verwachten, is er een kans op indexatie (ook belangrijk voor de mensen die pensioen aan het opbouwen zijn), hoeft de premie niet te worden verhoogd (goed voor werknemers en werkgevers) en kan ook het invaren beter worden geregeld. Nodig is een beetje moed om bij de wetsvoorstellen ook een voorstel tot wijziging van het huidige toetsingskader mee te nemen. Kost geen extra tijd en lost een boel problemen op.

Verbeterpunten

Periode tot transitie (invaren)

- Na jaren van achterstand in indexatie en omdat er de afgelopen jaren als gevolg van de rentedaling veel geld gevloeid is van oud naar jong (versterkt door de gedempte kostendeckende premie), dient het transitiekader zo te worden aangepast, dat de dreigende kortingen worden afgewend en indexatie eerder bereikbaar is. Door gebruik te maken van het projectierendement dat is voorzien in het nieuwe pensioencontract. Zo kan worden toegewerkt naar een dekkingsgraad van 100% op het moment van transitie (de overgang naar het nieuwe contract).

De transitie zelf

- Bij de overgang dient te worden voorkomen dat die afhangt van het toevallige moment, de toevallige stand van de rekenrente (RTS) op dat moment. Het kan niet zo zijn, dat één moment bepalend is voor vele tientallen jaren pensioenuitkeringen en pensioenopbouw. Door de RTS bij de overgang te gebruiken bestendig je de onevenwichtigheid van de afgelopen jaren. Dit grote knelpunt (voor gepensioneerden onaanvaardbaar) kan op een niet ingewikkelde manier worden opgelost als de pensioenfondsen eveneens hiervoor het rendement mogen gebruiken dat gelijk is aan het rendement dat wordt gebruikt voor het bepalen van de premie.

Het nieuwe pensioencontract, het nieuwe stelsel

- Los van het voorkomen van een achterstand voor gepensioneerden op het moment van invaren, is er het probleem dat in de uitkeringsfase de doelstelling van het akkoord, te weten een koopkrachtig pensioen, niet zal kunnen worden gerealiseerd. Weliswaar is er sprake van een grotere kans op indexering dan korten, maar er wordt veel te veel toegewerkt naar het beschermen tegen renterisico's, waarbij de RTS (in het zogenoemde beschermingsrendement) toch weer een leidende rol gaat spelen en de reële mogelijkheden tot indexeren te klein zijn. Dat kan worden voorkomen door wettelijk vast te leggen, dat fondsen een inflatie ambitie moeten formuleren en dat die ambitie herkenbaar in de methodiek van zal zijn.
- Om de uitkomsten stabiel te maken zal moeten worden uitgegaan van de gerealiseerde fondsrendementen van de daaraan voorafgegane 5 jaren.

Solidariteitsreserve en compensatie

- Er is veel discussie over de vulling van het zogenoemde solidariteitsfonds, dat gebruik zal kunnen gaan worden in slechte tijden. De vulling gaat plaatsvinden door een gedeelte van de premie daarvoor te gebruiken en de rest te halen uit zogenoemd overrendement. Als onze vorige voorstellen worden gevolgd ontstaat er bij de transitie ook ruimte voor alvast gedeeltelijk invulling van dit fonds.
- Bijdragen aan dit solidariteitsfonds en aan mogelijk noodzakelijke compensatie voor het afschaffen van de doorsneepremie (hebben gepensioneerden eigenlijk niets mee te maken) kunnen alleen dan plaatsvinden als er voldoende zicht is op verhoging van pensioenuitkeringen.

Transparantie en communicatie

- De complexiteit van het nieuwe contract en de overgangsregelingen vraagt om een goede communicatie. De uitlegbaarheid dient als te beoordelen factor te worden meegenomen. Grote zorgen hebben we over de vraag of de doorgeschoten technische perfectie (alleen al ruim 200 pagina's vragen toelichting nodig) een heldere communicatie mogelijk maakt. Dit punt dient voor 1 januari 2021 te zijn onderzocht.

Risicobereidheid

- Pensioenfondsen moeten de risicobereidheid van hun deelnemers meten voordat ze het beleggingsbeleid uniform vastleggen en de rendementstoedeling bepalen. Zij moeten daarbij de zogenoemde risicocapaciteit (theoretisch verondersteld) meenemen. Vervolgens wordt per leeftijdscategorie bekeken wat het risicoprofiel is op basis van gemiddelde risicobereidheid. Omdat ook onder gepensioneerden de risicobereidheid verschillend is (afhankelijk van hun specifieke eigen situatie) pleiten wij al maanden voor minimaal twee leeftijdscohorten voor de gepensioneerden (naarmate mensen ouder worden groeit er verschil in financiële behoefte) en daarbinnen de keuzemogelijkheid voor maximaal drie niveaus van risicobereidheid: de standaard, laag (minder risico) en hoog (meer risico).

Evenwichtigheid

- Dat alles evenwichtig (naar generaties) moet geschieden is een goed uitgangspunt. Maar bij het ontbreken van een goede definitie kan iedereen het begrip naar eigen goeddunken invullen. En dus gaat daarover straks weer een enorme discussie ontstaan. Wij vinden dat het niet alleen gaat om wat evenwichtig wordt gevonden bij het invaren, maar ook om het herstel van onevenwichtigheid uit het verleden en 'op weg naar de transitie'. Dat moet bij wet goed worden vastgelegd, anders ontstaan ongelukken en grote verschillen tussen pensioenfondsen. Het is belangrijk om ook in de wet vast te leggen op welke criteria evenwichtigheid moet worden getoetst.

Netto profijt

- Dit begrip betekent dat je voor en na de overgangsdatum ongeveer hetzelfde pensioen hebt. Hiervoor hebben wij al aangegeven dat hetgeen mogelijk moet worden in de overgangsperiode en de te hanteren rekenrente bij de transitie daarvoor bepalend zijn, Start je immers op een te laag niveau in het nieuwe stelsel, dan blijf je dat voor de toekomst houden. Alleen al daarom is evenwichtigheid dan naar onze overtuiging uitgesloten. Er zijn veel meer factoren die de evenwichtigheid bepalen. Daarom dient dit begrip slechts als hulpmiddel te worden gebruikt.

Inrichting bestuur, de governance

- In de voorstellen van het ministerie lopen er veel dingen door elkaar heen. Voor ons is helder (en dat zou het ook moeten zijn voor sociale partners, pensioenfondsbestuurders en politici), dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen het vaststellen van de premie en de opbouw (arbeidsvoorwaardelijke zaak en dus voor de sociale partners) en de verdelingsvraagstukken, die primair aan het pensioenfondsbestuur en de organen van het fonds zijn voorbehouden. Daarbij horen de gepensioneerden als belanghebbenden volwaardig te zijn betrokken.
- Daarom moeten de organisaties van gepensioneerden als gelijkwaardige partner betrokken zijn bij het opstellen van het transitieplan.
- Ook zal het maximum aan het aantal bestuurszetels voor gepensioneerden (vertegenwoordigers van) moeten verdwijnen (nu 25%). Te overwegen valt om de bestuurszetels namens belanghebbenden te baseren op het door hen vertegenwoordigde pensioenvermogen.
- Bij het toetsen (van bijvoorbeeld evenwichtigheid) dient de interne onafhankelijke Raad van Toezicht goedkeuringsrecht te krijgen.
- In het bestuur kunnen werkgevers vertegenwoordigd zijn, maar het verantwoordingsorgaan kan worden beperkt tot actieve deelnemers en gepensioneerden. De werkgevers zijn immers geen belanghebbende partij meer.

Nabestaandepensioen

- Er zijn een groot aantal knelpunten en onduidelijkheden rondom de implementatie van het nabestaandepensioen in de nieuwe Pensioenwet, die een grote en soms niet-beoogde impact op deelnemers kunnen hebben. Los van vele knelpunten dan wel niet duidelijk beschreven knelpunten en mogelijke oplossingen, ziet het ernaar uit dat de voorstellen vanuit de Star en de conceptwetgeving nog in het geheel niet op elkaar zijn afgestemd. Wij behouden ons daarom het recht voor om op dit onderdeel in een latere fase met een nader standpunt te komen. Een slechts voorlopig standpunt wordt in een bijlage bij de internetconsultatie meegestuurd. Gebaseerd op wat u elders in deze nieuwsbrief vindt.

Gesloten fondsen

- Helaas moeten we constateren, dat de wetsontwerpen en de toelichting daarop voornamelijk gericht zijn op de pensioenfondsen met een actieve opbouw. Wat we missen is de categorie fondsen waarop deze voorstellen niet of slechts gedeeltelijk van toepassing zijn, in het bijzonder de zogenoemde gesloten fondsen. In een voetnoot in de toelichting wordt alleen de bijzondere positie van deze fondsen genoemd en wordt gemeld, dat er voor bestaande pensioen bij gesloten pensioenfondsen, als de toepassing van de financiële regels wenselijk is, een afwijkende juridische constructie zal moeten worden gemaakt. Dat is wel erg mager. Daarom zullen we ook in een extra bijlage bij de internet consultatie hiervoor aandacht vragen. Ook bij deze nieuwsbrief.

Ondertussen

De voorbereidingen voor de verschillende acties lopen ook door, Op drie maart komt er een pensioendebat, georganiseerd door de Koepel Gepensioneerden, ANBO, KBO-PCOB, NOOM FNV senioren en de senioren van het CNV. Via een Webinar, waarvoor een aantal politici zijn uitgenodigd. Wie dat zullen zijn en hoe er door leden kan worden meegedaan, komt in een volgende nieuwsbrief. De bedoeling is dat de politici duidelijk gaan zeggen wat hun opvattingen zijn over de voor ons belangrijke punten. Op uitzonderingen na, zijn die niet terug te vinden in de verkiezingsprogramma's. Een uitdaging tot kleur bekennen.

De Koepel Gepensioneerden bereidt ook radiospotjes voor, die na de verkiezingen attentie gaan vragen voor wat in het regeerakkoord over de pensioenen wel, dan wel juist niet, moet worden opgenomen. Of de andere seniorenorganisaties mee gaan doen, is nog niet helder.

De contacten met de andere spelers op het pensioenveld blijven doorgaan. Het streven is om zoveel mogelijk bondgenoten te krijgen.

Tenslotte zijn de voorbereidingen op het juridische vlak in het eindstadium. Zodra we de ingrediënten van een mogelijk in te zetten dagvaarding goed op een rijtje hebben zullen wij die met u delen.

Koepel Gepensioneerden Voorzitters Jaap en Joep